

Indeks.

(Nastavak).

3. — **Dozvola za čitanje zabranjenih knjiga.** Tko ima opravdan razlog da čita zabranjene knjige, može dozvolu za to lako dobiti, a neposredni je kompetentni forum dijecezanski biskup (ordinarij). Dozvolu može zaiskati sam ili preko kojeg svećenika ili svog ispovjednika. Po novom zakoniku (Can. 1402) biskupi redovnom vlašću mogu dopustiti čitanje samo pojedinih knjiga; no biskupi obično imaju opširnijih vlasti dobivenih od Svete Stolice pa mogu vjernicima svojim dati i opću dozvolu za čitanje zabranjenih knjiga.

Tko dobija dozvolu, dužan je paziti da zabranjena knjiga ne dopane ruku drugima (Can. 1403).

Crkveni zakonik (Can. 1405) opominje, da i za onoga, koji je dobio dozvolu, vrijedi prirodni zakon, po kojem ne smije da čita onakih knjiga, koje bi ga dovele u bližnju opasnost duševnu.

4. — **Čitanje zabranjenih knjiga.** Tko bez dozvole pročita zabranjenu knjigu, griješi smrtno. Sto onda, ako pročita samo dio knjige? Treba razlikovati: ako pročita baš ono, zbog čega je knjiga na indeksu, onda je smrtni grijeh; ako nesumnjivo mimoide sva mjesta, rad kojih je knjiga osuđena, onda je laki grijeh, no savjestan će se katolik kloniti i toga i ako ne zna, koja je mjesta Crkva imala na umu, kad je knjigu stavila na indeks, pa čita znatan dio te knjige te se izvrgava opasnosti, da pročita i inkriminirana mjesta: onda je smrtan grijeh.

2. Da li upada u izopćenje ili t ekskomunikaciju*), tko čita zabranjenu knjigu? Ne upada, osim ako čita znatice spise apostata, heretika ili raskolnika u namjeri, da brani njihove zablude, ili ako čita knjige zabranjene apostolskim pismom. (Isto upadaju u izopćenje oni, koji bez propisanog ovlaštenja izdaju Sveto Pismo, tumač ili bilješke Svetomu Pismu).

3. Što je činiti da čima, od kojih zahtijeva profesor ili nastavna osnova, da čitaju zabranjene knjige? Neka zaištu crkvenu dozvolu, a svakako neka još upitaju savjet u ispovjednika, koji će im pomoći da „bližnju“ prigodu pretvore u „dalnju.“

4. Hrestomatija, Antologija, Izbor štiva uzetih iz osuđenih knjiga. Kanonik Simenon, profesor kanonskoga prava u Liège-u, rješava ovo pitanje ovako: oni izvaci, koji zapravo „moraliter“ reproduciraju osuđenu knjigu, također idu u red zabranjenih knjiga; no obično nije ovako pa se ti „izbori“ moraju smatrati novim knjigama, a u ovakom slučaju ne potpadaju indeksu; nekojim ovakim „izborima“ nema s kanonskoga gledišta prigovora, dok se drugi smiju čitati samo s rezervom. Simenon donosi primjere za pojedine skupine takih „izbora“ (Pages choisies) iz francuske literature (*Revue ecclésiastique de Liège* 1920—21, br. 1. i G. Hoor-

*) Krivo se, osobito u našim historijskim knjigama, za izopćenje upotrebljava riječ „prokletstvo.“ Crkva nikoga ne proklinje. *Izopćenje* označuje crkveni zakonik ovako: „Izopćenje je cenzura, kojom se netko izlučuje iz zajednice vjernika sa posljedicama, što se u sljedećim kanonima izbrajaju, a koje su s njom uvijek skopćane“ (Can. 2257).

naert S. I., *Vos lectures* str. 57, 58).

5. Šta brani indeks? Čitati osuđene knjige (bez dozvole). Zakonik (Can. 1384. §2.) izrijekom tumači riječ „knjiga“ tako, da njome označuje i novine, smotre i „svaki drugi izdani spis.“ Svejedno je dakle, da li je spis malen (brošura, letak) ili velik, periodičan ili ne. — Čitati: po slovu zakona ne bi prekršio pozitivne zabrane; tko bi si dao čitati zabranjenu knjigu, ali bi počinio licumjerstvo, sablaznio bi blišnjega, skrivio bi tudi grijeh i kršio bi prirodni zakon, a ovo ne zaostaje nimalo za kršenjem pozitivnoga zakona.

2. Brani držati kod sebe zabranjenu knjigu. Ne bi kršio zakona, koji bi zadržao knjigu s namjerom, da zaište dozvolu da ju čita, ili koji bi je uzeo u pohranu od osobe, koja ima dozvolu da je čita pa pode na pr. na putovanje.

3. Indeks brani prevoditi, prodavati, izdavati ili drugima pozajmljivati. „Izdavanje“ odnosi se ne samo na pisca nego i na nakladnika i tiskara.

6. — Ali

1. Indeks je beskoristan za dobre . . . a ne ustavlja od čitanja loših katolika.

— Indeks je veoma koristan za dobre katolike, jer ih poučaje i upozorava na opasnosti, kojih oni često i ne slute, a to je već dosta da Crkva izdaje ovake zabrane. Što se pak tiče neposlušnih sinova, Crkva očituje svoju materinsku skrb i za njih, dok uz ogradu prirodnoga zakona postavlja još ogradu pozitivnih propisa.

2. Ti se propisi mogu kršiti!

— Baš kao i deset zapovijedi Božjih i sve zapovijedi crkvene. Čovjek se može da odluči za dobro i za zlo, no odgovoran je za porabu slobode svoje.

3. Indeks skučava našu slobodu!

— Ne više negoli oграда uz ponor.

4. Koja korist od indeksa?

— Ista koja od natpisa kraj opasna prolaza: „Pazi!“

5. Indeks nije moderan!

— Jest, i te kako! Svaka ga država ima i imat će ga sve dotle, dok nesavjesni ljudi budu lakoumno širili štampom otrovne ideje.

6. Indeks sprečava napredak znanosti!

— Toga još nitko nije mogao da dokaže. Nasuprot možete se lako uvjeriti, da su baš uvjereni i katolici veoma mnogo privredili znanstvenom napretku na svakom području. O prirodopiscima na pr. donio je „Život“ obilje dokaza. Uostalom svak može dobiti dozvolu da čita zabranjene knjige.

M. V.

PABIRCI.

Zviždaljka u kazalištu.

Zviždaljka je u kazalištu jednako nužna kao i pljesak. Ove su se zime usudili u nekim kazalištima prikazivati protivufrancuske komade, kojima bi bilo trebalo da sude zviždaljke. Prečesto se gi-